

СТ А Н О В И Щ Е

От: *доц. д-р Зорница Димова Стоянова*
УНСС, катедра „Икономика на природните ресурси”
Научна специалност ”Икономика и управление (Аграрен мениджмънт)”

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *научна специалност „Икономика и управление (Аграрна икономика, Екоикономика)”* в УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Каплан Халими*

Тема на дисертационния труд: *Влияние на Програмата за развитие на селските райони върху селските райони в Косово*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1515/03.07.2020 на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта

Каплан Халими се е обучавал по докторска програма към *катедра Икономика на природните ресурси* на Бизнес факултета на УНСС по *научна специалност Икономика и управление (Агробизнес, екоикономика)*, професионално направление 3.8. Икономика съгласно Заповед на Зам. ректора по НИД на УНСС № 1898/18.07.2018 г. Обучението е осъществено в *свободна* форма, като предвиденият период е от 11.07.2018 до 11.07. 2021г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд на Каплан Халими се състои от въведение, изложение в четири глави и списък на използваната литература. Общият обем на дисертацията е 105 печатни страници. Дисертацията съдържа 23 таблици и 18 фигури. Броят на използваните литературни източници е 44.

Дисертационният труд е написан на висок научен стил с необходимата икономическа терминология.

Докторантът използва коректно литературните източници и те показват информираността му за литературата по проблема.

Дисертационният труд е посветен на актуална проблематика, свързана с оценката на влиянието на Програмата за развитие на селските райони в Косово. Докторантът добре аргументира актуалността на темата, като отбелязва, че не е направена оценка на ефективността на Програмата и изразходваните финансови ресурси и не е определена необходимостта от разработване на нови мерки и / или увеличаване на финансовите ресурси към определени области.

Поставената цел на дисертацията е да се оцени въздействието на Програмата за развитие на селските райони и да се предложат мерки за повишаването му по отношение на икономическото развитие на районите. Тя е декомпозирана в 3 подцели насочени към: 1) определяне на количествените и качествените въздействия на програмата за развитие на селските райони по отношение на конкурентоспособност, доходи, създаването на заетост и производителност; 2) проучване дали Програмата за развитие на селските райони в Косово е създала възможности за повишаване устойчивостта на малките земеделски стопанства в Косово; 3) проучване чрез количествен анализ и качествени дълбочинни изследвания, дали Програмата за развитие на селските райони е подкрепяла непазарните стопанства да станат полупазарни. Формулирана е изследователската теза, че Програмата за развитие на селските райони има положително въздействие върху заетостта в преработващите хранителни предприятия, създава устойчивост в стопанствата с първично производство и има положително въздействие върху производителността и конкурентоспособността на икономическите участници в аграрния отрасъл.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Съдържанието на дисертацията е изложено в пет глави.

Първа глава е въвеждаща. В нея са включени значението на земеделието в Косово, правилно са определени ограниченията на изследването, изследователските въпроси и хипотези. Втора глава представя теоретичните основи и методологията на изследването. Положителен момент в тази част на разработката е представената теория на промяната, която дава възможност да се очертае как и защо желаните промени се очаква да се случат. Високо могат да бъдат оценени и използваните количествени и качествени методи на изследване, които дават възможност за направените констатации. Осъществени са 330 интервюта в цялата страна. Трета глава е посветена на развитието на земеделието и политиките през изследвания период. Специално внимание е отделено на социално икономическото развитие, използването на земята

и развитието на пазара на земя, земеделските структури и типологията на развитие на земеделските стопанства, както и развитието на пазара. Разработените части в тази глава могат бъдат положително оценени. Положителните моменти в четвърта глава могат да бъдат определени както следва: 1) проучена е институционалната и правна рамка за развитие на аграрната политика; 2) определени са целите и структурата на Програмата за развитие на селските райони в Косово; 3) анализирани са мерките 101, 103, 302, 303 от Програмата. На тази база в пета глава са направени заключения и предложения по отношение на анализираните мерки.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

В дисертацията могат да се очертаят следните научни и научно-приложни приноси:

- ✓ Доизяснена е теорията на промяната, определяща, как и защо желаните промени се очаква да се случат
- ✓ Разработена е методика за оценка на ефективността на мерките от Програмата за развитие на селските райони в Косово
- ✓ Осъществен е анализ и оценка на ефекта от изпълнението на Програмата за развитие на селските райони в Косово върху земеделството като са анализирани избрани мерки за конкретни сектори
- ✓ На базата на анализа и оценката на прилаганите мерки от Програмата за развитие на селските райони са разработени предложения за подобряването им и са определени нови мерки за подкрепа на земеделските стопани в Косово.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Каплан Халими е приложил доказателствен материал за отзвук на изследването си в специализираната литература. Той представя една самостоятелна статия и три в съавторство, публикувани в специализирани научни списания. Докторантът е съавтор и в една глава от монографията *Woman sustainable entrepreneurship and the economy*. Публикациите са пряко свързани с тематиката на дисертационния труд и отразяват основни части от него, като те са в периода 2017-2020 година.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът коректно отразява съдържанието на дисертационния труд, като съдържа необходимата логическа последователност. В него са включени съдържание, кратко изложение на дисертационния труд, приносите и използваната литература.

Текстовете на други автори, които са използвани в разработката са коректно цитирани.

7.Критични бележки, препоръки и въпроси

Значимостта и актуалността на темата поражда въпроси и препоръки, на които докторантът може да обърне внимание по време на защитата на дисертационния труд:

✓ Потвърдиха ли се двете хипотези, които сте поставили във Вашата разработка и кои са основните аргументи за това?

✓ Препоръчвам на докторант Халими да се насочи към разпространение на резултатите от настоящото изследване в самостоятелни публикации.

8. Заключение

Дисертационният труд на Каплан Халими представлява самостоятелно изследване на актуален проблем, разработен задълбочено и съдържащ всички необходими приноси за изисканата степен. Дисертационният труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академични длъжности в УНСС.

На тази основа, оценявам положително разработката и предлагам на уважаемите членове на Научното жури да вземат решение за присъждане на образователната и научна степен „доктор” по докторска програма „Икономика и управление (Аграрна икономика, екоикономика)“ на Каплан Халими.

24.08.2020 / София

Подпис:

/доц. д-р Зорница Стоянова/

STATEMENT

from: assoc. prof. dr. Zornitsa Dimova Stoyanova

UNWE, *Natural Resource Economics department*

professional field 3.8 Economics, specialty Economics and Management

(Agricultural management)

Concerning: PhD thesis for defense of the educational and scientific degree “doctor” in scientific specialty Economy and management (Agribusiness, Ecoeconomy)

Author of the PhD thesis: Kaplan Halimi

Title of the PhD thesis: The economic impact of the Rural development grant program in rural Kosovo

Grounds for the statement: participation in the scientific jury with Order № 1515 / 03.07.2020 of the Rector of UNWE

6. Information for PhD student

Kaplan Halimi studied in a doctoral program at the Natural Resource Economics department at the Business faculty, University of National and World Economy in scientific specialty Economics and Management (Agribusiness, Ecoeconomics), professional field 3.8. Economics according to the Order of the Vice-Rector for Research of UNWE № 1898 / 18.07.2018. The education was carried out in free form and the planned period is from 11.07.2018 till 11.07. 2020.

7. General presentation of the PhD thesis

The PhD thesis of Kaplan Halimi consists of an introduction, an exposition in four chapters and a list of references. The total volume of the dissertation is 105 printed pages. The dissertation contains 23 tables and 18 figures. 44 literature sources were used.

The dissertation is written in a high scientific style with the necessary economic terminology.

The PhD student uses the literature sources correctly. Halimi is informed and well acquainted with the theoretical achievements in the studied issue.

The dissertation is dedicated to actual issue related to the assessment of the impact of the Rural development program in Kosovo. The PhD student argues well the relevance of the topic, stressed that assessment of the efficiency of the Program and spent financial resources has not been done and that it is not

verified the need to design new measures, and the increase of the financial resources to certain areas.

The subject of the PhD thesis is to evaluate the impact of RDGP and recommend measures to increase its impact toward economic growth in rural areas. It is decomposed into 3 sub subjects aimed at: 1) quantify and qualify impacts of the RDGP in terms of competitiveness, incomes, employment creation and productivity; 2) understand if the RDGP helped increasing the sustainability of small farms in Kosovo 3) study through quantitative analysis and qualitative in-depth studies if RDGP supported agricultural holdings in making them semi-subsistence. Formulated scientific thesis is that RDGP has positive impact on employment in food processing enterprises, creates sustainability at farms of primary production and RDGP has positive impact on productivity and competitiveness of economic actors in agriculture.

3. Evaluation of the scientific and scientific-applied results

The content of the PhD thesis includes five chapters.

The first chapter is introductory. In this chapter is presented the importance of agriculture in Kosovo. The limits of the study, the research questions and hypothesis are correctly defined. The positive evaluation in this part of the work deserves the presented theory of change, which makes it possible to how and why desired changes are expected to happen in a particular context. The applied quantitative and qualitative methods that allow the PhD student to make conclusions could be highly evaluate. 330 closed interviews were conducted. The third chapter presents the development of agriculture and policies related to the sector during the studied period. Special attention is paid to the socio-economic development, land market, agricultural crops and the typology of the development of agricultural holdings, as well as the development of agricultural market. These parts in the third chapter deserves special attention and high evaluation. Positive moments in the fourth chapter are as follows: 1) the studied institutional and legal framework for the development of agricultural policy; 2) the presented goals and structure of the Program; 3) the prepared analysis of the measures 101, 103, 302, 303 from The Program. On this basis in the fifth chapter are prepared conclusions and recommendations regarding the results from the analysis.

4. Scientific and practically applied contributions of the dissertation:

The following scientific and practically applied contributions can be outlined in the dissertation:

- ✓ The theory of change is presented, clarifying how and why the desired changes are expected to happen
- ✓ A methodology for evaluating the effectiveness of the measures of the Rural Development Grant Program in Kosovo has been developed

- ✓ An analysis and assessment of the impact of the implementation of the Rural Development Grant Program in Kosovo on agriculture has been carried out by analyzing selected measures for specific sectors
- ✓ Based on the analysis and evaluation of the implemented measures of the Rural Development Grant Program, recommendations for their improvement have been developed and new measures to support farmers in Kosovo have been identified.

5. Evaluation of dissertation publications

Kaplan Halimi has applied evidence for his publication in the specialized literature. He presents one independent and three coauthored articles in specialized scientific journals. The PhD student is coauthor in chapter included in the book Woman sustainable entrepreneurship and the economy. The publications are directly related to the topic of the dissertation and reflect the main parts of it. They are in the period 2017-2020.

6. Evaluation of the autoreferat

The autoreferat correctly reflects the content of the dissertation, including the necessary logical sequence. It includes the content, a short exposition of the dissertation, the contributions and references.

The texts of other authors used in the dissertation are correctly cited.

7. Critical notes and questions

The importance and the actuality of the topic raises questions that the PhD student could clarify during the thesis defense:

- ✓ Have both hypotheses of your dissertation been confirmed and please give the main arguments for this?
- ✓ I recommend Kaplan Halimi to disseminate results of this PhD thesis in his future independent publications.

8. Conclusion

Kaplan Halimi's dissertation is an independent study of an actual issue, elaborated deeply and containing all the necessary contributions for the required degree. The dissertation work meets the requirements of the LDASRB and the regulations for the implementation of the Law in UNWE.

On this basis, I appreciate positively the PhD thesis and suggest to the honorable members of the Scientific Jury to decide to give Kaplan Halimi the educational and scientific degree "Doctor" in doctoral program "Economy and Management (Agricultural economy, ecoeconomy)".

Sofia
24.07.2020

Reviewer:
/assoc. prof. dr. Zornitsa Stoyanova/